

EN REPLIK TIL ASGER CHR. HØJLUND

Andreas Østerlund Nielsen

Tak til Asger Højlund for respons på min artikel "Integritet er det bedste motiv for holistisk mission" om forholdet mellem holistisk mission og forståelse af frelsen (soteriologi). Det giver mig anledning til at vedgå nogle af svaghederne i artiklen og forsøge at imødegå mulige misforståelser.

Jeg har med artiklen ønsket at formulere en skitse af en (evangelikal) systematisk-teologisk soteriologi, der harmonerer med de bibelske skrifers samlede og sammenhængende beskrivelse af helhedskarakteren af Guds mission i verden. Som et skridt hertil rejser jeg en kritisk drøftelse – i lyset af talen om holistisk mission – af den soteriologi, jeg selv bringer med mig fra min kirkelige og teologiske tradition. Ved at opstille det som to divergerende soteriologiske "motiver" har jeg søgt at tydeliggøre forskellene. Derved kan det imidlertid komme til at fremstå som om, jeg vil hævde, at positioner, der inkluderer det "traditionelle" motiv I, på ethvert punkt tager fejl, mens det holistiske motiv II er uden fejl og mangler. Jeg har, som jeg gør opmærksom på, valgt at opstille to "rendyrkede" positioner for at klargøre problemstillingen. Dermed kan nogen måske opleve fremstillingen af motiv I som en karikatur. Det er naturligvis beklageligt. Betegnelsen "antropocentrisk" hjælper, skønt den ikke er ment polemisk, heller ikke på sagen; "personal" eller "individerorienteret" havde været bedre. Jeg håber dog, at den velvillige læser har kunnet abstrahere herfra og lade artiklen være en anledning til at overveje egen forståelse af frelsen i lyset af de to opstillede motiver.

Jeg vil i det følgende svare kort på de spørgsmål og kritikpunkter, som Asger Højlund rejser.

Betyder relationen til andre mennesker lige så meget som relationen til Gud? Det spørgsmål rejser sig naturligt af nogle af formuleringerne i afsnittet "Frelsen angår mennesket som et socialt væsen" (s. 249). Lad mig derfor slå fast: Gud er Gud, og afvisning af Gud er bespottelse af Gud; alt liv kommer fra Gud, uden at være blevet forsonet med (og af) Gud kan mennesker ikke leve, men vil gå fortabt. De sociale relationer ethvert menneske eksisterer i, har ikke en sådan betydning. Pointen i afsnittet er imidlertid, at mennesket er et socialt – eller rettere: relationelt – væsen; denne påstand får også betydning for forståelsen af frelse. I note 6, gør jeg således opmærksom på, at synd ikke bør ses som ét element blandt andre, og at gudsrelationen er "forudsætningen for frelsen i alle dens dimensioner."

Har spørgsmålet om fortabelsens mulighed virkelig kun relevans for den kristne? Joh 3,16 lader ikke i tvivl om, at Guds hensigt med at give sin Søn var, at enhver som tror ikke skal fortabes, men have evigt liv. Det er jo et rent motiv I, som dér fremstilles. Fortabelsen bruges imidlertid sjældent (hvis overhovedet?) som motiv for disciplenes eller de første kristnes missionsvirke. Det er jo bemærkelsesværdigt, i lyset af den plads fortabelse siden ofte har haft, når der skulle motiveres til mission. Spørgsmålet er altså, hvorvidt fortabelsen er motivation for mission. Det udelukker på ingen måde, at vi "spejder efter troen" og vedholdende beder om, at flere må komme til tro. Det står heller ikke i modsætning til, at der er et afgørende punkt (som i mange tilfælde erfares som en proces), hvor vi ved tro og dåb kommer ind i Guds rige og træder ind i frelsens realitet.

Syndstilgivelse fylder meget lidt i beskrivelsen af frelsen (ifølge motiv II), og Gudsrelationen underkendes. Det er korrekt at syndstilgivelsen underbetones, og det skyldes givetvis den opsatte modstilling til motiv I. Tilgivelse af synd er fundamental, og må være det også for et holistisk soteriologisk motiv. Al ondskab, nød, og dødsrod og årsag er jo oprør mod Gud, synd. Kun gennem Guds nådige tilgivelse kan vi mennesker bringes ind i frelsens realitet, eftersom alt liv udgår fra Gud. Jeg er altså helt enig i, at Gudsrelationen er det bærende. Det spørgsmål, som jeg gerne vil rejse (og som i artiklen lidt for hurtigt har udmøntet sig i en konklusion) er, hvordan forholdet er mellem Gudsrelationen og menneskelivet, og mellem Gud og verden. Her har jeg en front mod individualisering (som berørt ovenfor) og mod spiritualisering. Er det korrekt at tale om Gudsrelationen, troen og frelsen som noget særskilt "åndeligt" med en primær status, der efterfølgende har "konsekvenser" på alle planer? Jeg vil under ingen omstændigheder undsige, at Gud er transcendent og uafhængig af skaberværket, eller at der pågår en kamp mellem Gud og djævelen, eller at livet er mere end vi kan måle og veje. Jeg spørger blot, om vi kan komme til at tale om disse ting på en måde som i højere grad bygger på Platonisk idealisme end på de bibelske skrifteres beskrivelse af virkeligheden og relationen mellem Gud og verden? Hvordan taler vi bedst om, at vi mennesker, som er skabt til at være mennesker af kød og blod på den skabte jord, er skabt i Guds billede til at være den transcendent, evige og almægtige Guds tilgivne børn med løfter om evigt liv på en nyskabt jord (med en nyskabt himmel)?

Det Lutherske "gaveaspekt" mangler i den fremsatte soteriologi (motiv II). Metaforen "gave" anvendt om frelsen vækker

en række associationer: Frelse er noget, der bliver givet af én, nemlig Gud, til en anden, nemlig mennesker; at frelsen er et noget der kan gives fra én til en anden; at frelsen er gratis og uden medfølgende krav om gengældelse; at frelsen må modtages med tak; at frelsen er noget som modtageren herefter er i besiddelse af og kan gøre brug af. Det meste af dette, er jeg ganske enig i: Frelsen er Guds værk i Kristus forud for os, som Gud har både lovet og sikret for dem, som tror på ham (jf. note 2, Kristus er frelsens subjekt). Problemet er, hvis "gave"-metaforen leder til, at Guds frelse opfattes som en "ting", eller, med Lesslie Newbigins ord, som et "privilegium", som jeg kommer i besiddelse af, for min egen skyld. Det er imidlertid uheldigt, at jeg indledningsvist anvender ordet "opgave", hvorved frelsen gøres til et arbejde, hvorved man fortjener sig noget. Jeg mener, at David J. Bosch har en vigtig pointe, når han skriver, som jeg citerer ham for: "It is not simply to *receive* life that people are called to become Christians, but rather to *give* life" (s. 250), for bør frelsen ikke også forstås i lyset af Jesu udsagn om, at det er ved at miste sit liv, at man vinder det? Luther omtaler synd som at være indkroget i sig selv; tilsvarende vil jeg tale om tilgivelse som at blive rettet udad mod Gud og andre, og derved – som et relationelt væsen – blive levendegjort ved at blive elsket og elske.

Det er mit håb, at artiklen – med disse præciseringer – kan være en anledning til at overveje, hvorvidt der er overensstemmelse mellem den soteriologi, som danner grundlag for og formidles i den aktuelle kirkelige forkyndelse og undervisning, og det aktuelle, konkrete liv og virke i kirker og kirkelige organisationer; eller om der i lyset af Bibelens samlede beskrivelse af helheden i Guds mission er behov for justeringer.